

szerzőt inkább csak mint operák alkotóját ismerjük, annál izgalmasabb e kis remekműveivel való találkozás. Ezekben sem tagadja meg legigazibb tehetségét, magától értetődő természetességgel aknázza ki a dallam megjelenítő erejét, alaposan próbára téve szólistái tudását. (A kottákat Darvas Gábor és Nagy Olivér gondozta.)

Liszt: Szent Erzsébet legendája (zongorakivonat); a közreadás forrása a mű partitúrájának első, lipcsei kiadása. Editio Musica). A kiadó Musicotheca Classica sorozatának első darabjaként jelentette meg e nagyszerű művet Hamburger Klára bevezetőjével. Sajnos a Szent Erzsébet legendájának megszólaltatása sokkal nagyobb előadói apparátust igényel, semhogy templomainknak állandó repertoárdarabja lehetne (bár a Kapisztrán Kórus és Zenekar ma már történeti jelentőségű előadá-

saira bizonyára sokan emlékeznek még), egyes részletei azonban jói illeszkedhetnek a szertartásokhoz. Kottakiadása már régóta időszzerű volt, így csak örömmel üdvözölhetjük e szép kivitelű album megjelentetését.

Bárdos: Hűsz egyenmű kar (Zeneműkiadó). Ha van következetes és hűséges folytatója Kodály Zoltán páratlan jelentőségű hagyományörzésének, Bárdos Lajos az. Bizonyossága e nagyszerű munkásságának az a hűsz kórusmű is, melyet e kötet tartalmaz. Közöttük szerepel a Kodályt köszöntő **Csodát mesélek** is, mely tisztelgés a nagy mester előtt, s jelzése annak, hogy Bárdos Lajos teljes szívvel és művészi szándékkal vállalja az örökség kiteljesítését. Hogy mily eredménnyel, Kodályhoz egyáltalán nem méltatlan invencióval, azt híven bizonyítják a magyar kórusirodalom itt található kis remekei.

ZSINATUTÁNI ÉRTELMEZŐ KISSZÓTÁR A-tól Z-ig

INSTITUCIONÁLIS (a latinban: Institutum = intézmény). „Intézményes.” Az egyházra alkalmazott jelző, ha az egyházat nem mint pusztán lelki közösséget, kegyelem-eszközt tekintjük, hanem a világban megtestesült („inkarnálódott”) konkrét alakjában. Ahhoz, hogy az egyház eredményesen fejtsse ki evangelizáló küldetését, bizonyos társadalmi szervezetre (organizáció), meghatározott tudás- és cselekvés-összefüggések rendszerére (struktúrák) feltétlenül szüksége van. Ezek az ún. „intézmények, amelyeknek természetesen mindig a változó történelmi korviszonyokhoz kell alkalmazkodniok, megújulniok, esetleg megszűnniök, ha már a korszerű evangelizáció akadályai”. A Zsinat óta igen sok panasz hangzik el az „intézményes egyház” ellen, illetőleg az „egyházi intézmény” ellen. A merev, immobilis (= változatlan), petrifikált (= megkövesedett) intézmény és a teljesen szubjektív (alanyi) kereszténység között a józan közeputat minden időben meg kell találnia Krisztus egyházának.

INTEGRIZMUS (a latinban: integer = teljes, hiánytalan). Oly egyházi irányzat, mely a múlt minden intézményét, szabályát, szokásait a maguk teljességében „integer módon” akarja megőrizni. Elvileg elzárkózik minden egészséges reform elől, és nemegyszer

hatalmi eszközöket, sőt néha nem is tiszta és keresztényhez méltó eszközöket is kész igénybe venni céljai érdekében. Egyházi reformkorokban az integrizmus mindig felütötte fejét. Századunk elején a „modernizmus” ellenhatásaként szinte egyeduralgó irányzatként jelentkezett. Nyomai a zsinati megújulásokkal szemben ma is tapasztalhatók.

INTEGRÁL (szintén a latin integer szóból). Annyi, mint valamit „beleépíteni valaminek az egészébe”. Minden, amit tapasztaltunk, beleépült, azaz integrálódott személyiségünkbe. Az élet keresztjeit is integrálnunk kell magunkba, hogy ne okozzanak belső megkülönböztést. A zsinatutáni egyházra érve: gyakori kifejezésként halljuk, hogy az egyháznak integrálnia kell magába távoli népek értékeit is, — viszont az ő kultúrájukba is integrálni kell a kereszténység értékeit.

INTERKOMMUNIO (a latinban: inter = egymás közti, communio = közösség, de jelen esetben a szentáldozásra, illetőleg az Úrvacsora „asztalközösségére” értjük). Ökumenikus (= egyházak közötti) szakkifejezés: a különböző keresztény egyházak tagjainak kölcsönös szentáldozása (Úrvacsorája) más egyházak közösségében. A hivatalos egyházak általában csak korlátozottan engedélyezik, de a gyakorlat, főleg a fiataloké (elsősorban a franciaországi Taizé-i lelki találkozhelyükön) a hivatalos elvektől eltér. A kato-

likus egyház meghatározott esetekben hajlandó engedélyezni más egyházak tagjainak a szentáldozást, ha hisznek az Oltáriszentségben. Saját híveinek csak szükség esetére engedélyezi a részvételt a keleti egyházak szentáldozásában, mivel elismeri papságukat. Az interkommunió bizonyos szűkebb korlátok közé vont alkalmazása az ún. „eucharisztikus vendéglátás”, amikor más-más egyházakhoz tartozó családtagok vagy jóbarátok kivételszerűen, a barátság kedvéért vesznek részt egymás istentiszteletein és járulnak az eucharisztiahoz.

INTROVERTÁLTSAÉG (a latinban: intro = befelé, vertere = fordulni). A külső világtól elfordulás; befelé, önmagának élő, önmaga problémáin gyötörődő lelki magatartás. (Ellentéte az „extrovertáltság” = érdeklődésével kifelé forduló magatartás.) Napjainkban néha az egyházra, annak egyes történelmi korszakaira is használják az introvertált jelzőt, kissé rosszálló értelemben. János pápa szállóigévé lett egyházi „ablaknyitása” ezt az introvertált irányt akarta megfékezni.

INVOKÁCIÓ (a latinban: in-vocare = odahívni valakit, hogy segítsen). Egyházi nyelven: Isten szólongatása, segítségül hívása. Így nevezünk minden rövid könyörgést, pl. a litániák egyes megszólításait, vagy a szentmisében az egyes „egyetemes könyörgéseket”.

IRENIZMUS (a görögben: eiréné = béke). Az egyházak közti egységtörekvések (= ökumenizmus) egyik szakki-fejezése: az egyes egyházak közt olyan „megbékélést” neveznek így, mely az egység és a béke kedvéért hitbéli kérdésekben is kompromisszumot köt. A

katolikus egyház ezt mindig elutasította. A Zsinat óta viszont a többi egyházzal együtt kész vállalni a hitbéli párbeszédet, ún. „teológiai vegyesbizottságok” keretében. Számos, korábban áthidalhatatlannak vélt hitbéli különbségről kiderült, hogy csak a kifejezések voltak eltérők, de a felfogás lényegében ugyanaz.

JANZENISTA SZELLEM. — A Cornelius Jansen XVII. század elejei németalföldi teológus és püspök nevével fémjelzett, de csak később keletkezett teológiai irány, mely többek közt aggályosan szigorú erkölcsant hirdetett. A római katolikus egyház ugyan elítélte, de az aggályos erkölcsi felfogás szelleme mégis gyökeret vert a 200 év előtti egyházban, főleg Franciaországban. Így például a szentáldozáshoz (kisgyermek esetében is) oly fokú lelki tisztaságot követelt ez az irány, amelyet csak sokszori gyónás után, a 14 éves kor körül mert föltételezni. A szentáldozást tehát a lelki tisztaság „jutalmaként”, nem pedig „vándorutunk erősségének” tekintette. X. Pius pápáig (aki a kisgyermek áldozását sürgette) a janzenista szemlélet döntő befolyást gyakorolt a katolikus egyházra. Nyomaival itt-ott ma is találkozunk.

JURIDIZMUS (a latinban: jus = jog). A jog, a törvény betűjéhez való ragaszkodás, még akkor is, ha ez a betűragás a lelkipásztori érdeket sérti. Használják a kifejezést magára az „intézményes egyházra” is, ha benne a jog, a törvény, a betű szelleme vezető szerepre jut annak elbírálásában: mit kell tenni és mi a helytelen? A juridizmussal teljesen egy jelentésű a „legalizmus” szó is (a latinban: lex = törvény).

SAJTOS LAJOS VERSEI

Áldozat

*a papírhajók gyártását befejeztük
és tölcseren fűjjük
a szállóigéket*

*de a süketek kedvéért
újra kezdjük*

*még ezt a kézirat-
papírt is föláldozom*

Tél '71

állok a belső küszöbökön

*a külső küszöbökön hó
és jég virít
letaposott rózsza*

*két küszöb között a tér
s a hajnali óra*